

Dr. Jurka Lepičnik Vodopivec

Nekateri vidiki sodelovanja s starši v krajših programih vrtca

Povzetek: Prispevek govori o nekaterih vidikih sodelovanja s starši v krajših programih vrtca. Zanimalo nas je, kako izvajalci/vrtci krajših programov povabijo starše ali njihove otroke k vpisu, kako poteka sodelovanje s starši otrok, ki so vključeni v krajši program, in kako starši ocenjujejo krajše programe.

Na podlagi analize dobljenih podatkov ugotavljamo, da večina samostojnih vrtcev in vrtcev pri osnovnih šolah prisega na osebno vabilo, pri zasebnih vrtcih pa prevladujejo dnevi odprtih vrat. Ugotovili smo, da večina vrtcev staršem otrok, ki so vključeni v krajše programe, omogoča izmenjave informaciji in poglobljenih pogovorov. Da je postopno uvajanje otrok kot način sodelovanja identificirano pri samostojnih in zasebnih vrtcih in da je sodelovanje staršev pri načrtovanju vzgojnega dela in dejavni udeležbi pri vzgojnem delu najmanj prisotno. Da so prednosti krajših programov po mnenju staršev v tem, da so otroci manj časa v vrtcu in da preživijo več časa s starši, da so deležni »vsaj malo strokovnega« in da je v skupini manj otrok, to pa omogoča individualni pristop.

Ključne besede: vrtec, krajši programi, sodelovanje s starši.

UDK: 373.23

Strokovni prispevek

Dr. Jurka Lepičnik Vodopivec, Pedagoška fakulteta Maribor, Slovenija;

e-naslov: jurka.lepicnik@uni-mb.si

Uvod

Eden pglavitnih ciljev prenove vrtcev iz devetdesetih let je oblikovanje raznolikejše programske ponudbe s ciljem vključiti večino predšolskih otrok v enega od programov v vrtcu. Z zakonom o vrtcih (Uradni list št. 12, z dne 29. 11. 1996) je določeno, da sodijo med programe v vrtcu tudi krajši programi, ki trajajo od 240 do 600 ur na leto. Krajši programi so namenjeni otrokom iz odročnih in demografsko ogroženih krajev. V njem lahko sodelujejo otroci od tretjega leta starosti do vstopa v šolo in zajema vzgojo, varstvo in tudi prehrano. V letu 2008 se podaljšuje trajanje krajših programov (s 600 na 720 ur na leto), vanje pa se lahko vključujejo otroci od prvega leta starosti. Kurikulum za vrtce (1999) je kot nacionalni dokument oblikovan za t. i. dnevne programe in je hkrati tudi ustrezna strokovna podlaga za izpeljavo v poldnevnik in krajših programih ter v vzgojno-varstvenih družinah in predšolski vzgoji na domu, seveda ob upoštevanju posebnosti, ki jih prinašajo različni programi. Glede na potrebe staršev v vrtcih izvajajo poleg dnevnih še poldnevne in krajše programe. Dnevni program traja od 6 do 9 ur in lahko poteka dopoldan, popoldan, ves dan ali izmenično. Dnevni in poldnevni programi so namenjeni otrokom od enega leta starosti do vstopa v šolo in obsegajo vzgojo, varstvo in prehrano otrok. Poldnevni program traja od 4 do 6 ur – poteka lahko dopoldan, popoldan ali izmenično. Krajši program traja, po Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih iz leta 2008 (Uradni list št. 25, z dne 14. 3. 2008), od 240 do 720 ur na leto in je namenjen otrokom od prvega leta starosti do vstopa v šolo.

Eno od pomembnih in aktualnih vprašanj sodobne pedagoške teorije in prakse je nedvomno vprašanje, povezano z odnosi med starši in vzgojitelji, med vrtcem in družino. Problematika sodelovanja med vrtcem in družino se je v zgodovini spreminjala in venomer izražala trenutne družbene razmere. Zaradi drugačnega razumevanja vzgoje postajajo medosebni odnosi med vzgojitelji in otroki eni strani ter med vzgojitelji in starši na drugi strani in komunikacija med njimi pomembni dejavniki razvoja.

Raziskave o kakovosti vrtcev (Ackers 2003; Brooker 2002; Edwards in Knight 1997; Marjanovič Umek 2002; Marsh 2003), ki jih navajajo Marjanovič

Umek, Fekonja, Kavčič in Poljanšek (2002), poudarjajo velik pomen vključevanja staršev v proces ugotavljanja kakovosti, pa tudi zagotavljanja kakovosti v vrtcih. Raziskovalki Sheldon in Epstein (2002) sta pri proučevanju sodelovanja med šolo in učitelji ali med družino in šolo prišli do spoznanja, da dobro sodelovanje pozitivno vpliva na otroke, starše in učitelje. Podobno razmišlja tudi Čačinovič Vogrinčič (2008), ko govori o soustvarjanju sodelovanja med starši in učitelji.

Med načeli uresničevanja ciljev Kurikula za vrtce je Načelo sodelovanja s starši (Kurikulum za vrtce 1999, str. 15), ki govori o različnih vidikih sodelovanja starši v vrtcu. Pri tem gre zlasti za javno dostopnost do pisnega in ustnega obveščanja o programih v vrtcu, za pravico staršev do sprotne izmenjave informacij in poglobljenega pogovora z vzgojiteljem, pomočnikom in svetovalnim delavcem, za postopno uvajanje otrok v različne programe vrtca ter za pravico staršev do sodelovanja pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu. Pri tem morajo delavci vrtca dosledno upoštevati določila o varovanju osebnih podatkov in upoštevati pravico staršev do zasebnosti.

Število otrok, vključenih v krajše programe

Statistični urad Republike Slovenije (2003/04; 2004/05; 2005/06; 2006/07; 2007/08) vrsto let spremlja tudi podatke o številu otrok, vključenih v krajše programe. V preglednici 1 je prikazano število otrok, vključenih v krajše programe od leta 2003.

Šolsko leto	Število otrok, vključenih v krajše programe
2003/04	200
2004/05	173
2005/06	117
2006/07	139
2007/08	79

Preglednica 1: Število otrok, vključenih v krajše programe v posameznem šolskem letu

Kot je razvidno iz preglednice, se število otrok, vključenih v krajše programe, od leta 2003 stalno zmanjšuje. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v Sloveniji v šolskem letu 2003/04 v krajše programe vključenih 200 otrok. Leto pozneje, v šolskem letu 2004/05, je krajše programe obiskovalo 173 otrok. V šolskem letu 2005/06 je bilo v te programe vključenih 117 otrok, v naslednjem letu pa 139 otrok. Najmanj otrok, le 79, je bilo v krajše programe vključenih v letu 2007/08.

Podatki so zaskrbljujoči, če sočasno ne poznamo podatkov o vključenosti otrok v vrtce, ki po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije kažejo,

da se delež vključenosti otrok v vrtce je v letu 2006 približuje dvema tretjinama (64,8 % vključenost) otrok ustrezne starosti ali 58.127 otrok, starih od enega leta starosti do vstopa v šolo. Že naslednje leto je bil delež otrok, vključenih v vrtce, po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije 68 % ali 61.359 otrok. Podatki za tekoče šolsko leto pa kažejo, da je delež vključenosti otrok dosegel 70 % vseh otrok ustrezne starosti ali 66.000 otrok.

Opredelitev raziskovalnega problema

Temeljno izhodišče raziskovalnega dela je primerjava sodelovanja s starši v krajših programih v različnih vrtci (samostojnih, pri šoli, zasebnih). Pri tem smo želeli preveriti, kako vrtci pri izvajanju krajših programov zagotavljajo pravico staršem:

- do javno dostopnih pisnih in ustnih obvestil o programih v vrtcu,
- do stalnega in sistematičnega seznanjanja z njihovimi pravicami in odgovornostmi,
- do izmenjave informacij in poglobljenega pogovora o otroku,
- do sodelovanja pri načrtovanju vzgojnega dela,
- do postopnega uvajanja otrok v vrtec in
- do dejavne udeležbe pri vzgojnem delu.

Zanimalo nas je, na kakšen način vrtci, ki izvajajo krajše programe:

1. privabljajo starše ali njihove otroke k vpisu krajše programe glede na status vrtca (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in glede na lokacijo vrtca (mestno in podeželsko okolje);
2. kako poteka sodelovanje s starši otrok (izmenjava informacij in poglobljenega pogovora o otroku, sodelovanja pri načrtovanju vzgojnega dela, postopnega uvajanja otrok v vrtec in dejavne udeležbe pri vzgojnem delu), ki so vključeni v krajši program glede na status vrtca (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in glede na lokacijo vrtca (mestno in podeželsko okolje);
3. kako starši ocenjujejo krajše programe glede na status vrtca (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in glede na lokacijo vrtca (mestno in podeželsko okolje). V sklopu tega nas je zanimala ocena staršev o prednostih krajših programov, na podlagi katerih so se odločali za vpis otrok v navedeni program.

Metodologija

Raziskovalna metoda

Uporabili smo deskriptivno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

Raziskovalni vzorec

Uporabili smo neslučajnostni namenski vzorec vrtcev, ki so izvajali krajše programe v letu 2006. Po podatkih Statističnega urada RS (2006/2007) deluje v letu 2006 v Sloveniji 308 vrtcev, od tega je 106 samostojnih, 184 pri osnovni šoli in 18 zasebnih vrtcev. Od 308 vrtcev je v letu 2006 izvajalo krajše programe 68 vrtcev, od tega je 36 samostojnih vrtcev, 27 vrtcev pri osnovni šoli in 4 zasebni vrtci. Anketni vprašalnik je vrnilo 47 vrtcev (26 samostojnih vrtcev, 18 vrtcev pri šoli in 3 zasebni vrtci), to predstavlja 70 % vrtcev, ki so v letu 2006 izvajali krajše programe. Iz mestnega okolja je anketo vrnilo 17 vrtcev, iz podeželskega pa 30 vrtcev. Vzorec predstavlja 47 vrtcev, ki so leta 2006 izvajali krajše programe, in 40 staršev, katerih otroci so bili vključeni v krajši program.

Postopki zbiranja podatkov

Pri zbiranju podatkov o vrtcih, ki izvajajo krajše programe, smo se opirali na seznam vrtcev v Sloveniji. Vsem vrtcem smo po elektronski pošti poslali dopis s prošnjo po sodelovanju pri proučevanju sodelovanja s starši v krajših programih. Z vrtci, ki leta 2006 niso imeli možnosti elektronske komunikacije, smo imeli stike po telefonu. Po večkratni elektronski in telefonski prošnji po posredovanju podatkov se je od 68 vrtcev, ki so v letu 2006 izvajali krajše programe, našemu povabilu odzvalo 47 vrtcev.

Organizacija zbiranja podatkov

Podatke smo zbirali z anketnim vprašalnikom posebej za vrtce in posebej za starše. Oba anketna vprašalnika smo s sondažo preverili januarja 2006. V začetku junija 2006 smo skupaj z ovojnico z znamko in naslovom vprašalnik poslali vrtcem, ki izvajajo krajše programe. Prosili smo jih, da anketni vprašalnik za starše prenesejo staršem, ki imajo otroke, vključene v krajše programe. Anketni vprašalnik za vrtce zajema 15 vprašanj. Od tega so 4 vprašanja odprtega tipa; druga vprašanja so zaprtega tipa. Anketni vprašalnik za starše ima 6 vprašanj, 2 vprašanja sta zaprtega tipa, druga vprašanja so odprtega tipa.

Postopki obdelave podatkov

Podatki so prikazani preglednično, določene so absolutne frekvence (f) in izračunane odstotne frekvence ($f\%$). Odgovore na odprta vprašanja smo najprej signirali in kategorizirali. Odvisne zveze med spremenljivkami smo preizkusili z χ^2 -testom. V primeru ničelnih frekvenc ali ko so bile teoretične frekvence manj kot 5, pa smo uporabili alternativni χ^2 -preizkus ali Kullbackov 2 \hat{I} -preizkus.

Rezultati in interpretacija

Rezultati temeljijo na podatkih, ki so jih poslali vrtci, ki so leta 2006 izvajali krajše programe. Teh je bilo leta 2006 skupaj 68. Na naše vabilo se je odzvalo 47 vrtecev (26 samostojnih vrtecev, 18 vrtecev pri šoli, 3 zasebni vrtci), ki so te programe izvajali.

Kako vrtci privabljajo starše v vpisu otrok v krajše programe?

Zanimalo nas je, kako vrtci privabljajo starše k vpisu otrok v krajše programe in ali so razlike v načinu privabljanja staršev glede na status vrtca (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in glede na lokacijo vrtca (mestno in podeželsko okolje).

	Samostojni vrtec		Vrtec pri šoli		Zasebni vrtec*		SKUPAJ
	f	f(%)	f	f(%)	f	f(%)	
Z osebnim vabilom	8	31	10	55	/	0	18
Po medijih	9	35	3	17	1	33	13
Organizirani dnevi odprtih vrat**	6	23	2	11	1	33	9
Drugo	3	11	3	17	1	34	7
SKUPAJ	26	100	18	100	3	100	47
2Ā-preizkus	2Ā = 10,505 < $\chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 6) = 12,59 \Rightarrow H_0 \checkmark$						

Preglednica 2: Status vrtca in način povabila staršev k vpisu v krajše programe

*Dobljenih rezultatov zaradi premajhnega števila ne interpretiramo.

**Organizirani dnevi odprtih vrat pomenijo, da vrtci staršem in otrokom omogočijo ogled prostorov in dejavnosti v vrtcu ter pogovor s strokovno delavko, ki bo izvajala program, in z vodstvom vrtca.

Rezultati kažejo, da ni statistično pomembnih razlik v načinu povabila staršev k vpisu v krajše programe glede na status vrtca. Iz rezultatov razberemo, da je osebno vabilo način povabila staršev k vpisu otrok v krajše programe, ki prevladuje pri vrtcih pri osnovni šoli, saj se je kar 55 % teh vrtecev, ki izvajajo krajše programe, odločilo za tako povabilo staršev. Po medijih najpogosteje vabijo samostojni vrtci, sledi povabilo z osebnim vabilom in organizirani dnevi odprtih vrat. Seveda pa vsi navajajo, da uporabljajo tudi druge načine, s katerimi vabijo starše k vpisu otrok v krajše programe.

	Mestno okolje		Podeželsko okolje		SKUPAJ
	f	f(%)	f	f(%)	
Z osebnim vabilom	2	12	16	53	18
Po medijih	7	40	6	20	13
Organizirani dnevi odprtih vrat	4	24	5	17	9
Drugo	4	24	3	10	7
SKUPAJ	17	100	30	100	47
2Ī-preizkus	$2\hat{I} = 9,084 < \chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 3) = 7,815 \Rightarrow H_0 \checkmark$				

Preglednica 3: Lokacija vrtca in način povabila staršev k vpisu otrok v krajše programe

Ugotavljamo, da ni statistično pomembnih razlik v načinu povabila staršev v vpisu otrok v krajše programe glede na lokacijo vrtca. Čeprav smo pričakovali, da bo večji delež vrtcev organiziral dneve odprtih vrat, saj po naši oceni v takšni obliki srečanja starši in otroci spoznajo življenje in delo vrtca in se neposredno informirajo, ugotavljamo, da največ vrtcev (40 %) iz mestnega okolja vabi k vpisu po medijih, slaba četrtina organizira dneve odprtih vrat, prav tako slaba četrtina starše obvesti s plakati v kraju (3-krat) in zgibanko na javno dostopnih mestih. Dobra polovica vrtcev s podeželja vabi z osebnim vabilom, petina po medijih, slaba petina jih organizira odprta vrata vrtca, desetina vrtcev pa vabi starše k vpisu s plakati v kraju ter javnim razpisom.

Na podlagi dobljenih podatkov ocenjujemo, da večina vrtcev vabi starše k vpisu v krajše programe z osebnim povabilom. Večinoma sta to podeželsko okolje in vrtec pri šoli. Rezultat ni presenetljiv, saj je splošno znano, da se starši in strokovni delavci vrtca na podeželju bolje poznajo med seboj, šola in s tem tudi vrtec pri šoli sta namreč na podeželju velikokrat središče družabnega življenja v kraju.

Kako vrtci sodelujejo s starši otrok, ki so vključeni v krajše programe?

Starše otrok, vključenih v krajše programe, smo povprašali, ali jim vrtci zagotavljajo možnosti za izmenjavo informacij in poglobljenih pogovorov, ali sodelujejo pri načrtovanju načrtovanja vzgojnega dela in jim vrtci omogočajo dejavno udeležbo pri vzgojnem delu ter ali imajo zagotovljeno postopno uvajanje otroka. Dobljeni rezultati so prikazani glede na status (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in lokacijo vrtca (mestno in podeželsko okolje).

	Samostojni vrtec		Vrtec pri šoli		Zasebni vrtec		SKUPAJ
	f	f(%)	f	f(%)	f	f(%)	
Izmenjave informacij in poglobljeni pogovor	15	58	8	44	2	67	25
Načrtovanje in dejavna udeležba pri vzgojnem delu	3	11	3	17	0	0	6
Postopno uvajanje otroka v vrtec	8	31	7	39	1	33	16
SKUPAJ	26	100	18	100	3	100	47
2Ā-preizkus	$2\hat{I} = 5,383 < \chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 4) = 9,488 \rightarrow H_0 \checkmark$						

Preglednica 4: Status vrtca in sodelovanje s starši otrok, ki so vključeni v krajše programe

Ugotavljamo, da H_0 obdržimo, ker bi bilo tveganje za njeno zavrnitev preveliko, saj ni statistično pomembnih razlik v načinu sodelovanja s starši otrok, ki so vključeni v krajše programe, glede na organizacijo vrtca. Iz odgovorov lahko ugotovimo, da večina vrtcev staršem otrok, ki so vključeni v krajše programe, omogoča izmenjave informacij in poglobljenih pogovorov (kar tri petine samostojnih vrtcev, 44 % vrtcev pri šoli in tri četrtine zasebnih vrtcev). Sodelovanje s starši, ki se kaže v postopnem uvajanju otrok, poteka pri tretjini samostojnih vrtcev in tretjini zasebnih vrtcev ter 39 % vrtcev pri šoli. Pravico staršev po načrtovanju in dejavni udeležbi staršev pri vzgojnem delu omogoča skupaj 6 vrtcev (3 samostojni vrtci in 3 vrtci pri šoli).

	Mestno okolje		Podeželsko okolje		SKUPAJ
	f	f(%)	f	f(%)	
Izmenjave informacij in poglobljeni pogovori	9	53	16	53	25
Načrtovanje in dejavna udeležba pri vzgojnem delu	1	6	5	17	6
Postopno uvajanje otroka v vrtec	7	41	9	30	16
SKUPAJ	17	100	30	100	47
2Ā-preizkus	$\chi^2 = 1,017 < \chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 2) = 5,991 \rightarrow H_0 \checkmark$				

Preglednica 5: Sodelovanje s starši otrok, ki so vključeni v krajše programe, glede na lokacijo vrtca

Statistično pomembnih razlik v načinu sodelovanja s starši otrok glede na lokacijo vrtca nismo ugotovili. Podatki pa kažejo na trend, da večina vrtecev, ne glede na lokacijo vrtca, omogoča izmenjave informacij in poglobljenih pogovorov, več kot tretjina jih zagotavlja postopno uvajanje otroka v vrtec, najmanj pa jih staršem omogoča načrtovanje in dejavno udeležbo pri vzgojnem delu. Tako ostaja prav zadnja pravica tista, ki je je v krajših programih najmanj. Vzrokov za to je več. Menimo, da bi bilo v prihodnje vredno proučiti tudi ta segment, saj je dejavno vključevanje staršev v programe ali soustvarjanje sodelovanja po mnenju avtorjev (Epstein in Sanders 1998; Marinšek 2006; Čačinovič Vogrinčič 2008) danes nujno.

Kako starši ocenjujejo krajše programe?

V sklopu tega smo starše vprašali o prednostih krajših programov. Med prednosti, na podlagi katerih starši vpisujejo svoje otroke v krajše programe, smo uvrstili: nižjo ceno programa, krajši čas bivanja v vrtcu, več časa preživi s starši, manj otrok v skupini – več individualnega dela, otroku se ponudi »vsaj nekaj strokovnega«, postopno uvajanje otroka v vrtec in drugo.

	Samostojni vrtec		Vrtec pri šoli		Zasebni vrtec		SKUPAJ
	f	f(%)	F	f(%)	F	f(%)	
Nižja cena programa	3	21	2	9	0	0	5
Krajši čas bivanja v vrtcu, več časa preživi s starši	1	7	6	27	0	0	7
Manj otrok v skupini – več individualnega dela	1	7	4	18	1	25	6
Otroku se ponudi »vsaj nekaj strokovnega«	4	29	2	9	0	0	6
Postopnost uvajanja	1	7	1	5	1	25	3
Drugo	4	29	7	32	2	50	13
SKUPAJ	14	100	22	100	4	100	40
2Ĥ-preizkus	$2\hat{I} = 8,425 < \chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 10) = 18,31 \Rightarrow H_0 \checkmark$						

Preglednica 6: Prednosti krajših programov glede na status vrtca

Statistično pomembnih razlik v prednostih krajših programov glede na organizacijo vrtca nismo ugotovili. Skoraj tretjina vprašanih, katerih otroci so

vkjučeni v krajše programe v vrtcih pri šolah, vidi prednost krajših programov predvsem v tem, da preživi otrok več časa s starši, tretjina staršev iz samostojnih vrtcev ocenjuje možnost, da se otroku ponudi »vsaj nekaj strokovnosti«, kot prednost krajšega programa. Zanimiva je ugotovitev, da starši v zasebnih vrtcih postavljajo v ospredje postopno uvajanje v vrtec (menimo, da gre pri tem verjetno za domnevo, da starši pozneje otroka vpišejo v dnevni program, da se otrok dobro počuti v vrtcu, da se tam družijo z vrstniki, igra in uči) in da je v takšnih skupinah več individualnega dela z otroki. Po mnenju vseh staršev je pomembna prednost krajših programov, ne glede na status vrtca, manj otrok v skupini – več individualnega dela. Zanimiva je ugotovitev, da nižja cena programa po mnenju staršev glede na status vrtca ni prednost, saj se je zanjo odločilo 21 % staršev iz samostojnih vrtcev in 9 % staršev in vrtcev pri osnovni šoli.

	Mestno okolje		Podeželsko okolje		SKUPAJ
	f	f(%)	f	f(%)	
Nižja cena programa	1	10	4	14	5
Krajši čas bivanja v vrtcu, otrok več časa preživi s starši	0	0	7	24	7
Manj otrok – več individualnega dela	2	18	4	14	6
Otroku se ponudi »vsaj nekaj strokovnega«	3	27	3	10	6
Postopnost uvajanja	2	18	1	4	3
Drugo	3	27	10	35	13
SKUPAJ	11	100	29	100	40
2Î-preizkus	$2\hat{I} = 7,23 < \chi^2(\alpha = P = 0,05, g = 5) = 11,07 \Rightarrow H_0 \checkmark$				

Preglednica 7: Prednosti krajših programov glede na lokacijo vrtca

Tudi v tem primeru nismo ugotovili statistično pomembnih razlik v prednostih krajših programov. Podatki pa kažejo, da več kot četrtina vprašanih iz mestnega okolja meni, da je prednost krajših programov v tem, da se otroku ponudi »vsaj nekaj strokovnega«, slaba petina pa, da je prednost krajših programov v tem, ker zagotavljajo več individualnega dela, isti delež pa jih ceni postopnost uvajanja. Četrtina staršev iz podeželja omenja kot prednost krajših programov, da je otrok manj časa v vrtcu in več časa s starši. Dobra tretjina jih navaja drugo: selekcija vsebin, zainteresiranost otrok za različne dejavnosti, doma nimajo podobnih igrač in dejavnosti, umirjenost, manj hrupa, popoldanski čas, nadgradnja domačega dela. Na podlagi izidov ugotavljamo, da postavljajo starši v ospredje individualni pristop, strokovni pristop v vzgoji svojih otrok in postopno uvajanje otrok v program vrtca, to pa je vsekakor razveseljivo.

Sklep

Analiza je bil izpeljana leta 2006, torej pred uvedbo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih iz leta 2008 (Uradni list št. 25, z dne 14. 3. 2008). V času izvajanja analize so se krajši programi izvajali v obsegu od 240 do 600 ur (danes do 240 do 700 ur na leto) in so bili namenjeni otrokom od tretjega leta (danes od prvega leta) do vstopa v šolo.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je krajše programe izvajalo 68 vrtcev (od tega je 36 samostojnih vrtcev, 27 vrtcev pri osnovni šoli in 4 zasebni vrtci), v krajše programe je bilo vključenih 139 otrok, starih več kot tri leta, do vstopa v šolo.

Z analizo smo želeli spoznati, kako vrtci privabljajo starše ali njihove otroke k vpisu v krajše programe glede na status vrta (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in glede na lokacijo vrta (mestno in podeželsko okolje). Zanimalo nas je tudi, kako poteka sodelovanje s starši otrok (izmenjava informacij in poglobljen pogovor o otroku, sodelovanje pri načrtovanju vzgojnega dela, postopno uvajanje otrok v vrtec in dejavna udeležba staršev pri vzgojnem delu) ter vključenost v krajši program glede na status (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in lokacijo vrta (mestno in podeželsko okolje). Analizirali smo, kako starši ocenjujejo krajše programe glede na status (samostojni vrtec, vrtec pri šoli in zasebni vrtec) in lokacijo vrta (mestno in podeželsko okolje). V sklopu tega nas je zanimala ocena prednosti krajših programov, na podlagi katerih so se starši odločili za vpis otrok v krajši program.

Čeprav nismo ugotovili statistično pomembnih razlik, je iz rezultatov razvidna tendenca, da je pri samostojnih vrtcih vabilo po medijih nekoliko pogostejše od osebne vabila, ki sicer kot način povabila staršev k vpisu otrok v krajše programe prevladuje pri vrtcih pri osnovni šoli. Glede na lokacijo vrta vabi največ vrtcev iz mestnega okolja starše k vpisu po medijih, slaba četrtina organizira odprta vrata, prav tako slaba četrtina starše vabi s plakati v kraju (trikrat) in zgibanko na javno dostopnih mestih. Dobra polovica vrtcev s podeželja vabi z osebnim vabilom, petina po medijih, slaba petina jih organizira dneve odprtih vrat vrta. Predvsem pa je pomembno, da imajo pobudo vrtci in da ne pustijo staršev samih v iskanju možnosti vključevanja svojih otrok v različne programe. To zahteva od vrtcev dobro načrtovanje kakovostnih programov in premišljeno ravnanje pri vabljenju staršev k vpisu otrok.

Na podlagi rezultatov ugotavljamo, da je staršem na voljo dostop do pisnih in ustnih obvestil o programu vrta. Postavlja pa se vprašanje, ali načini obveščanja, ki jih navajajo vrtci, v resnici pridejo do staršev, ki so jim takšna povabila namenjena. Ali starši, katerih otroci bi se lahko vpisali v krajše programe, spremljajo medije in ali pride do njih osebno vabilo za vpis otroka v krajši program? Ali se starši odzivajo na povabila, naj se udeležijo dnevov odprtih vrat? Taka in podobna vprašanja ostajajo neodgovorjena, o njih bi kazalo razmisliti in poiskati načine in poti do staršev.

Iz analize je razvidno, da vrtci, ki izvajajo krajše programe, staršem v okviru teh najpogosteje omogočajo izmenjavo informacij in poglobljen pogovor o otroku

ne glede na status vrtca. Staršem je tudi zagotovljena pravica do postopnega uvajanja otrok v vrtec, manj pa je sodelovanja pri načrtovanju vzgojnega dela in dejavne udeležbe staršev pri vzgojnem delu. Tudi glede na lokacijo vrtca se kaže podobna tendenca. Ugotavljamo, da vrtci, ki izvajajo krajše programe, staršem omogočajo izmenjavo informacij in poglobljene pogovore o otroku ter da je staršem omogočeno postopno uvajanje otrok v vrtece, kar je vsekakor spodbudno. Manj spodbudno pa je, da je še vedno premalo načrtovanja in dejavne udeležbe pri vzgojnem delu. Rešitev navedenih težav vidijo mnogi avtorji (Epstein in Sanders 1998; Marinšek 2006; Hopkins 2007; Čačinovič Vogrinčič 2008) v razumevanju šole/vrtca kot prostora, v katerem se srečujejo in komunicirajo otroci, vzgojitelji in starši, ki razvijajo kulturo sobivanja.

Starši menijo, da so prednosti krajših programov zlasti v tem, da je otrok manj časa v vrtcu in da preživi več časa s starši, da so otroci deležni »vsaj malo strokovnega« in da so deležni več individualnega dela zaradi manjšega števila otrok v skupini. Spodbudno je, da nižja cena programa v očeh staršev ne pomeni pomembne prednosti krajših programov, temveč da so v ospredju individualni pristop k otroku, strokovnost in možnost postopnega uvajanja.

V prihodnje bi kazalo znova preveriti izvajanje krajših programov in sodelovanje staršev v njih glede na to, da so ti namenjeni otrokom od enega leta starosti in da lahko trajajo do 700 ur na leto. Vrtece pa bilo treba spodbuditi za pripravo različnih krajših programov in motivirati tiste starše, ki svojih otrok še niso vključili vrtec, da to storijo. Kot ugotavljajo številni avtorji, ki jih navaja L. Marjanovič Umek (2002), se namreč učinki organizirane predšolske vzgoje kažejo na vseh področjih otrokovega razvoja.

Literatura

- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (1997). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Epstein, J. L. Sanders, M. G. (1998). What we learn from International Studies of School Family Community Partnerships. *Childhood Education. Interantional Focus Issue*.
- Hopkins, D. (2007). Vsak učenec je pomemben – individualizirano učenje. Strokovno srečanje ravnateljic in ravnateljev osnovnih šol, Portorož.
- Kurikulum za vrtece (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Lepičnik Vodopivec, J. (1996). Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati. Ljubljana: Misch.
- Marinšek, S. (2003). Učitelji in starši: na istem ali nasprotnem bregu? V: Trnavčević, A. (ur.). *Sodelovanje s starši – da, toda kako?* Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Marinšek, S. (2006). Učitelji in starši – kako uresničiti medsebojna pričakovanja. V: *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 4, str. 19–28.

- Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstveno-raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., Kavčič, T. in Poljanšek, A. (2002). Kakovost v vrtcu. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U. (2008). Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., Bajc, K. (ur.) (2005). Pogled v vrtec. Ljubljana: Državni izpitni center.
- Novak, J. (2006). Krajši programi predšolske vzgoje. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakultet.
- Papalia, D. E. (et al.) (2003). Otrokov svet. Ljubljana: Educy.
- Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/doc/statinf/09-SI-032-0401.pdf> (2003/2004), pridobljeno, 20. 6. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/doc/statinf/09-SI-032-0501.pdf> (2004/2005), pridobljeno, 20. 6. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/doc/statinf/09-si-032-0601.pdf> (2005/2006), pridobljeno, 20. 6. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=833 (2006/2007), pridobljeno, 20. 6. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. [http://www.stat.si/doc/statinf/09-si-032-0801.pdf\(2007/2008\)](http://www.stat.si/doc/statinf/09-si-032-0801.pdf(2007/2008)), pridobljeno, 20. 6. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=1579, pridobljeno, 27. 7. 2009.
- Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/prikazi.PDF.aspx?ID=2327>, pridobljeno 27. 7. 2009.
- Sheldon, S. B., Epstein, J. L. (2002). Improving Student Behaviour and School Discipline with Family and Community Involvement. *Education and Urban Society* 35.
- Zakon o vrtcih, Uradni list št. 12, z dne 29. 11. 1996.
- Zakon o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih iz leta 2008 (Uradni list št. 25, z dne 14. 3. 2008).

Jurka LEPIČNIK VODOPIVEC, Ph.D. (University of Maribor, Slovenia)

SOME VIEWS OF COOPERATION WITH PARENTS IN SHORTER KINDERGARTEN PROGRAMS

Abstract: The article deals with some views of cooperation with parents in shorter kindergarten programs. We were interested in how operators / shorter program kindergartens invite parents or their children to the enrolment, how kindergartens cooperate with the parents of children included into a shorter program and how parents assess shorter programs. On the basis of the results analysis, we assume that most independent kindergartens and kindergartens next to school are in favour of personal invitation, whereas private kindergartens mostly practise »open door days«. Besides, most kindergartens provide the exchange of information and discussions for parents of children included into shorter programs. Children's gradual introduction as a manner of cooperation is identified in independent kindergartens as well as in private kindergartens. However, parents' cooperation is supposed to be the least represented in planning education work and active participation in education work. We also assume that, according to the parents' opinion, the advantages of shorter programs are that children spend less time in kindergarten and consequently more time with their parents, that they receive »at least some professional work«, and that there are fewer children in the group, which provides individual approach.

Key words: kindergarten, shorter programs, cooperation with parents.